

2 KRONIKA 69

2021

69
2021

KRONIKA

kronika.zzds.si/kronika

IZDAJA ZVEZA ZGODOVINSKIH DRUŠTEV SLOVENIJE

<https://zzds.si>

Kronika 2021, letnik 69, številka 2

Odgovorni urednik/ Managing editor:

dr. Miha Preinfalk (Ljubljana)

Tehnična urednica/ Technical editor:

mag. Barbara Šterbenc Svetina (Ljubljana)

Uredniški odbor/ Editorial board:

mag. Sonja Anžič-Kemper (Pforzheim, Nemčija), dr. Aleš Gabrič (Ljubljana),
dr. Stane Granda (Ljubljana), dr. Eva Holz (Ljubljana), dr. Katarina Keber (Ljubljana),
dr. Miha Kosi (Ljubljana), dr. Harald Krahwinkler (Celovec), Irena Lačen Benedičič (Jesenice),
dr. Tomaž Lazar (Ljubljana), dr. Hrvoje Petrić (Zagreb), dr. Vlasta Stavbar (Maribor),
dr. Imre Szilágy (Budimpešta) in dr. Nadja Terčon (Piran)

Za znanstveno korektnost člankov odgovarjajo avtorji.

© Kronika

Redakcija te številke je bila zaključena:

6. junija 2021

Naslednja številka izide/ Next issue:

oktober/ October 2021

Prevodi povzetkov/ Translations of Summaries:

Manca Gašperšič - angleščina (English)

Lektoriranje/ Language Editor:

Rok Janežič

UDK/ UDC:

Breda Pajšar

Uredništvo in uprava/ Address of the editorial board:

Zgodovinski inštitut Milka Kosa ZRC SAZU / Milko Kos Historical Institute at ZRC SAZU
Novi trg 2, SI-1000 Ljubljana

Letna naročnina/ Annual subscription:

za posameznike/ Individuals 25,00 EUR

za študente in upokojene/ Students and Pensioners 18,00 EUR

za ustanove/ Institutions 30,00 EUR

Izdajatelj/ Publisher:

Zveza zgodovinskih društev Slovenije

Aškerčeva cesta 2

SI-1000 Ljubljana

Transakcijski račun/ Bank Account:

Zveza zgodovinskih društev Slovenije 02010-0012083935

Sofinancirajo/ Financially supported by:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije/ Slovenian Research Agency
ZRC SAZU, Zgodovinski inštitut Milka Kosa/ ZRC SAZU, Milko Kos Historical Institute

Računalniški prelom/ Typesetting:

Medit d.o.o.

Tisk/ Printed by:

Fotolito Dolenc d.o.o.

Naklada/ Print run:

320 izvodov/ copies

Revija Kronika je vključena v podatkovno bazo/ Kronika is indexed in:

Scopus; Historical Abstracts, ABC-CLIO; MLA International Bibliography; PubMed; ERIH Plus;
Bibliography of the History of Art.

Na naslovni strani/ Front cover: Marija Auersperg Attems: Niša z visečim cvetličnim loncem in sadeži,
1849, zasebna last (© Christie's London)/ Maria Auersperg Attems: A niche with a hanging flower pot and
fruit, 1849, private collection (© Christie's London)

Na zadnji strani/ Back cover: Dominik Francišek Kalin von Marienberg: Rodovnik rodbine Porcia, 1677,
Landesmuseum für Kärnten (foto: K. Allesch)/ Dominic Franz Kalin von Marienberg: Family tree of the
House of Porcia, 1677 Landesmuseum für Kärnten (Photo: K. Allesch)

KAZALO

Razprave

Julijana Visočnik, Gojko Tica, Bernarda Županek:	Rimski sod z napisom s Cimpermanove ulice v Ljubljani.....	201
Martin Bele:	Limbuš in Limbuški med 12. in 14. stoletjem	215
Boris Golec:	Poslednja volja začetnika rodu kranjskih Valvasorjev. Oporoka polihistorjevega deda Hieronima iz leta 1602	229
Polona Vidmar:	Rodovnik Auerspergov s Turjaka ter rodovniki genealoga in historiografa Dominika Frančiška Kalina von Marienberga za dvorno plemstvo	239
Miha Šimac:	»Svetnik ljubljanskega kongresa«. Paberki o abbéju Inglesiju (pribl. 1795–1825)	267
Marija Terpin Mlinar, Miha Kosmač:	Razvoj in organizacija protipožarnega varstva na Idrijskem pred letom 1890.....	281
Metoda Kemperl:	Arhitekt Janez Pečnik (Hans Petschnig) in njegovo delo za lavantinsko škofijo.....	295
Ludvik Mihelič:	Baltazar Bartol – duhovnik, nabožni pisatelj in homeopat.....	319
Luka Cerar:	»Čez noč je postal Gassner Anglež, Glanzmann pa švicarski Italijan.« Sekvestracija Bombažne predilnice in tkalnice v Trziču leta 1919	329
Klemen Kocjančič:	Bled v času nemške okupacije med drugo svetovno vojno (1941–1945).....	341
Tina Košak:	Slike iz plemiških zbirk na Slovenskem na mednarodnem umetnostnem trgu: nekaj novih primerov	353

Po razstavah

Spletna razstava Preobrazbe mesta. Slovenska Bistrica med 18. stoletjem in letom 2020 – njeni ljudje in podobe trgov, ulic in stavb (<i>Simona Kostanjšek Brglez</i>)	373
---	-----

Jubilej

Univerzitetni profesor dr. Franc Rozman skozi oči študenta ob njegovi 80-letnici (<i>Tomaž Ivešič</i>)	381
Akademik Peter Štih – <i>sexagenarius</i> (<i>Marko Štubec</i>)	383

Ocene in poročila

Frederic Chapin Lane: Benetke. Pomorska republika (<i>Ignacij Voje</i>)	385
Mojca Šorn: Pomanjkanje in lakota v Ljubljani med Veliko vojno (<i>Ignacij Voje</i>)	388
Nadja Terčon: Sava & Jolanda. Prvi slovenski in jugoslovanski pomorščakinji. Ženske in morje ter vstop Slovenk v moški svet pomorskega poklica (<i>Ljudmila Bezlaj Krevel</i>)	390
Hanns Christoph Herberstein: So war's. Erinnerungen aus meinem ziemlich bewegten Leben (<i>Matjaž Grahornik</i>)	392
Sodraških 800. Monografija ob 800-letnici prve pisne omembe Sodražice (<i>Bogdan Kolar</i>)	395

1.02 Pregledni znanstveni članek

UDK 929Inglesi A.
27-76-051(73=163.6)"1821"

Prejeto: 7. 5. 2021

Miha Šimac

doc. dr., Univerza v Ljubljani, Teološka fakulteta, Katedra za zgodovino Cerkve in patrologijo,
Poljanska cesta 4, p. p. 2007, SI-1001 Ljubljana
E-pošta: miha.simac@teof.uni-lj.si

»Svetnik ljubljanskega kongresa«

Paberki o abbéju Inglesiju (pribl. 1795–1825)

IZVLEČEK

Ivan Tavčar v svojem delu Izza kongresa predstavi tudi misijonarja iz Amerike, ki je ukanil vso diplomatsko kongresno smetano. O resničnem misijonarju Inglesiju so bila v slovenskem prostoru znana le poročila iz dnevnika diplomata Friedricha von Gentza in opomb v zbranih delih. Pričujoči prispevek skuša slovenskemu bralcu še nekoliko bolj odpreti Inglesijevo podobo.

KLJUČNE BESEDE

Ljubljanski kongres 1821, St. Louis, misijonar, Angelo Inglesi, prevare, Ivan Tavčar

ABSTRACT

*“THE SAINT OF THE LJUBLJANA CONGRESS”.
BITS AND PIECES ON THE ABBÉ ANGELO INGLESII (CA. 1795–1825)*

In his novel Izza kongresa, Ivan Tavčar also presents the missionary Angelo Inglesi from America, who deceived the entire diplomatic elite at the Ljubljana Congress. So far, the only known writings on the true missionary Inglesi in Slovenian territory were entries from the diary of the diplomat Friedrich von Gentz and notes in collected works. The article aims to present Slovenian readers with a more detailed portrayal of Inglesi.

KEY WORDS

Ljubljana Congress of 1821, St. Louis, missionary, Angelo Inglesi, deceptions, Ivan Tavčar

Uvod

»Kdo je bil ta pater, ta tako imenovani 'svetnik' ljubljanskega kongresa? Da je nastopil pod napačnim imenom, je gotovo. Pravega imena nismo mogli izvedeti. Morda se sploh izvedeti ne da.«¹ Ivan Tavčar je bil prepričan, da o tem možu ne bo mogoče izvedeti kaj več, in tudi Ivan Prijatelj ni bil preveč uspešen pri raziskovanju vprašanja, kdo je bil ta *abbé*. Nekoliko bolj je njegovo življenje na podlagi prispevka iz *Misijonskega koledarja* 1945 orisala Marja Boršnik, ko je pripravljala zbrana dela Ivana Tavčarja. V opombi o njem je zapisala, da je *abbé* Inglesi prišel v Evropo iz Louisiane po naročilu tamkajšnjega sulpicijskega misijonarja, škofa Louisa Williama Valentine DuBourga (1766–1833), da bi za njegovo škofijo zbiral sredstva za misijonsko delovanje. Za to nalogo je imel Inglesi ustrezne kvalitete in odličen nastop, s katerim je znal nagovoriti ljudi.² Toda svetla medalja ima tudi drugo plat, ki se je pokazala že v času misijonske dejavnosti v Italiji, o čemer so v Rim poročale lokalne oblasti.³ Po tej nekoliko obširnejši omembi Inglesijeve usode izpod peresa Marje Boršnik v Tavčarjevih zbranih delih pa se s tem *abbéjem* in njegovo usodo v slovenskem prostoru, za razliko od tujine, predvsem ZDA, ni nihče več ukvarjal.⁴

Pričujoči prispevek želi na podlagi tujih prispevkov in predvsem novejših raziskav⁵ vsaj nekoliko bolj osvetliti življenjsko zgodbo »svetnika ljubljanskega kongresa«, ki je bil pozneje eden glavnih vzrokov, da se je ugledni škof St. Louisa DuBourg odpovedal škofiji in se vrnil v Evropo.

Katoliška cerkev v Ameriki na začetku 19. stoletja

Združene države Amerike so bile v začetku 19. stoletja še mlada država, svet, ki so ga tudi v Katoliški cerkvi označevali kot misijonsko področje. V novi državi je bila ustava do veroizpovedi nevtralna, vendar so se katoličani kljub izkazani strpnosti čutili tuje: »V Združenih državah je bilo katolištvo še dolgo videti kot tujek v protestantsko oblikovanem Novem svetu.«⁶ Temu primerno je bil tudi dotok novih vernikov iz domačega okolja dokaj pičel; toliko bolj pa je število naraščalo z novimi priseljenci. Tako je še vedno prevladovalo mišljenje, da je to misijonska dežela in zato podrejena varuštvo Svete kongregacije za širjenje vere (*Sacra congregatio de propaganda fide*), ustanovljene leta 1622. Katolištvo se je na novo celino prenašalo iz dveh središč; od španskega na jugoza-

hodu države, kjer so zlasti frančiškani vzpostavljali pomembna misijonska središča, do francoskih misijonarjev na območju Kanade in velikih jezer ali v tedanji Louisiani. Na tem območju je bilo že leta 1793 število španskih in francoskih katoličanov tolikšno, da so si želeli ustanovitve škofij. V notranjosti ZDA je pomembno središče postala država Maryland. Prav tam je bil doma prvi baltimorski škof John Carroll (1735–1815), ki je imel odločilno vlogo pri oblikovanju Katoliške cerkve v Ameriki. Že leta 1784 je bil imenovan za »poglavarja misijonov v provincah nove republike Združenih držav Amerike«, vendar je bilo to vse premalo, saj ni mogel podeljevati na primer mašniškega posvečenja. Za škofa je bil imenovan šele leta 1789, ko je takoj pokazal svoje upraviteljske in druge darove. Že kmalu je predlagal ustanovitve novih škofij in imenovanja novih škofov. Res pa je, da so vsi ti, skupaj z duhovniki, delovali v izjemno skromnih razmerah. Vsi ordinariji so se spopadali s poglavitnim vprašanjem – še danes tako aktualnim: od kod dobiti dovolj duhovnikov za svoje velike škofije? Pomoč so iskali predvsem v Evropi. Baltimorski škof Carroll jo je v času francoske revolucije prejel od francoskega generalnega predstojnika sulpicijanecv, ki so v Baltimore pribežali pred viharjem francoske revolucije. Rezultati njihove dejavnosti so bili kmalu vidni v številu novih semeniščnikov, toda to je bilo spričo potreb še vedno premalo, tako da so ameriški škofje iskali pomoči povsod, kjer je bilo mogoče. Pri tem pa so nemalokrat imeli tudi smolo bodisi s kandidati bodisi z duhovniki, ki so prihajali iz Evrope; med njimi namreč ni manjkalo posameznih pustolovcev, čudakov in oseb, ki niso bile primerne za poklic dušnega pastirja.⁷

Škofija Louisiane in obeh Florid

Katoliška cerkev je bila na območju Louisiane prisotna že pred ustanovitvijo mesta New Orleans leta 1718. V sestavu francoskih čet so bili namreč tudi misijonarji, ki so svoje delovanje razširili ne le med priseljene koloniste, temveč tudi med staroselce. Duhovniki so bili sicer podrejeni škofu v Quebecu. Ozemlje Louisiane je večkrat prešlo iz rok v roke; tako je denimo leta 1763 pripadlo Špancem, vzhodna in zahodna Florida pa sta sodili pod britansko upravo. Toda že leta 1783 sta tudi obe Floridi prišli pod špansko oblast. Škofija Louisiane in obeh Florid je bila ustanovljena leta 1793 in je obsegala obširno ozemlje celotne Louisiane, od Mehiskega zaliva do tedanje Britanske Severne Amerike, vključno s Florido. To je bila druga ustanovljena katoliška škofija v ZDA, neposredno za baltimorsko, in je sedež sprva imela v New Orleansu. Leta 1803 je bila Louisiana,

¹ Tavčar, *Izza kongresa*, str. 45.

² Tavčar, *Zbrano delo*, 5. knjiga, str. 402–403.

³ Prav tam, str. 403.

⁴ Prim. Holweck, *Contribution*, str. 14–39.

⁵ Zadnja vsestransko temeljita raziskava je delo Luce Codignole. Na to delo, ki temelji tudi na gradivu vatikanskih arhivov, se v večji meri naslanja tudi pričujoči prispevek.

⁶ Bertier de Sauvigny, *Cerkev v času restavracije*, str. 270.

⁷ Povzeto po: Bertier de Sauvigny, *Cerkev v času restavracije*, str. 271–275.

ki je bila od leta 1801 nominalno spet pod francosko oblastjo, prodana Združenim državam Amerike.

Temu prehajanju ozemlja iz rok v roke ni ušla niti Katoliška cerkev. Tako so denimo leta 1801 takratnega škofa Luisa Ignatiusa Peñalver y Cárdenasa (1749–1810) imenovali za novega nadškofa Gvatemala, v njegovi dotedanji škofiji pa naslednika ni bilo. Imenovali so novega škofa Francisca Porró y Reinada (1739–1814), a ko je Sveti sedež ugotovil, da bo Louisiana iz španskih rok prešla v francoske, so novoposvečenega škofa zadržali v Evropi in ga poslali v Španijo. V letih 1801–1815 so se tako v škofiji soočali s pomanjkanjem avtoritete in pravega vodstva. Res je bilo nadzorstvo nad škofijo začasno zaupano škofu Carrolu, vendar to ni prineslo izboljšanja, saj je bil ta od dogajanja v obravnavani škofiji predaleč. Zato je bil leta 1812 za škofijskega administratorja škofije Louisiane in obeh Florid izbran duhovnik Louis William Valentine DuBourg (1766–1833).⁸

Louis William Valentine DuBourg

Louis William Valentine DuBourg⁹ je izviral iz plemiške družine iz Bordeauxa v Franciji. V družini uspešnega mornariškega kapitana Pierra DuBourga in matere Marguerite, roj. Armand de Vogluzan, se je v začetku leta 1766¹⁰ rodil na Haitiju, v mestu, ki danes nosi ime Cap-Haïtien. V Bordeauxu je uspešno opravil gimnazijo in se nato odločil za duhovniški poklic. Teološke študije je opravil v Parizu, kjer je leta 1788 prejel mašniško posvečenje in vstopil v družbo Sv. Sulpicija. Ob izbruhu francoske revolucije je deloval v semenišču v Issyju, od koder se je umaknil sprva v Bordeaux, leta 1794 pa v Združene države Amerike. Tam ga je pozdravil škof Carroll, ki mu je v letih 1796–1799 zaupal izobraževalno delo v Georgetownu.¹¹ Po neuspelem poskusu ustanavljanja šol v Havani se je vrnil v Baltimore in tam uspešno deloval.¹²

18. avgusta 1812 je bil DuBourg imenovan za apostolskega administratorja škofije Louisiane in obeh Florid. Toda njegovo imenovanje se ni skladalo

z željami laikov oziroma upravnega odbora (*Trustees*), ki mu je poveljeval predvsem španski kapucin, rektor katedralne cerkve Antonio de Sedella (1748–1829), ki ni želel v polnosti sprejeti oblasti apostolskega administratorja.¹³ Tedanji »*Trusteeism*« je kot posebnost Katoliške cerkve v Združenih državah lahko novoimenovanim povzročal velike težave. Sistem je reševal vprašanje prenašanja cerkvene lastnine in njene varnosti, saj ta po kanonskem pravu pripada pravnim osebam – župnijam, škofijam in verskim skupnostim; nasprotno pa so v novi mladi državi po zakonu priznavali izključno lastninsko pravico fizičnih oseb. V praksi je to lahko pomenilo naslednje: »*Če je bila lastninska pravica vpisana na župnika, si je lahko duhovnik, ki se je uprl škofu, prilastil cerkev in župnišče. /.../ Kmalu so uvideli, da je najbolj varno, če za vsako cerkev ustanovijo 'corporation', v kateri so bili pred zakonom odgovorni izbrani laiki – trustees (upravni odbor) – podobno kot predstojniki cerkev v Evropi.*«¹⁴ Toda takšen izbor je povzročal, kakor omenjeno, veliko težav, saj so se člani odbora vmešavali tudi v delo in pristojnosti škofa, zlasti pri imenovanjih župnikov. Rešitev iz tega kočljivega položaja je našel šele poznejši škof Charlestona John England¹⁵ (1786–1842).¹⁶

V času DuBourgovega imenovanja je prav takšen odbor tudi njemu povzročal težave, in to tako velike, da je moral svoj sedež vzpostaviti izven stolnega mesta. Zaradi zunanjih dejavnikov ter vojnih razmer med britanskimi in ameriškimi silami (bitka pri New Orleansu 1815) so se zadeve uredile le postopoma, leta 1815 pa je bila slovesno posvečena nova katedrala v stolnem mestu. Po posvetitvi katedrale in umiritvi razmer v škofiji se je DuBourg odpravil v Evropo, za generalnega vikarja pa je pred odhodom postavil Louisa Sibourda.¹⁷ DuBourg je želel v Rimu predstaviti aktualne razmere v Louisiani, veliki škofiji z malo duhovniki, malo cerkvami in brez katoliških šol ali karitativnih ustanov.¹⁸ Res je srečno prispel v Rim in poročal papežu Piju VII., ta pa ga je na predlog nadškofa Carrola že 18. septembra¹⁹ imenoval za novega škofa škofije Louisiane in obeh Florid. DuBourg je 24. septembra 1815 po rokah glavnega posvečevalca kardinala Giuseppaja Dorie Pamphilia (1751–1816) prejel škofovsko posvečenje v cerkvi sv. Ludvika Francoskega v Rimu.

DuBourg je nato v Evropi še vedno skušal pridobiti potrebna finančna sredstva za misijon in čim več novih duhovnikov za svojo škofijo. Že v Rimu

⁸ Prim. Carmel, Problems, str. 55–56.

⁹ Bishop Louis DuBourg: <https://www.bishopdubourg.org/apps/pages/BishopDuBourg> (30. 4. 2021). – Najobsežnejšo biografijo o njem je doslej v dveh zvezkih spisala Anabelle M. Melville, *Louis William DuBourg: Bishop of Louisiana and the Floridas, Bishop of Montauban, and Archbishop of Besançon, 1766–1833*, vol. 1. in 2. Za pričujoči prispevek je najpomembnejši drugi zvezek. – Za posredovano literaturo se lepo zahvaljujem prof. dr. Johnu Deaku.

¹⁰ Datumi rojstva se v zapisih razlikujejo, saj ponekod navajajo: 10. januar, 4., 14. in 16. februar. Prim.: Bishop Louis DuBourg: <https://www.bishopdubourg.org/apps/pages/BishopDuBourg> (30. 4. 2021); Archbishop DuBourg: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bdubourg.html> (30. 4. 2021); Louis William Valentine DuBourg: https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_William_Valentine_DuBourg (3. 4. 2021).

¹¹ Carmel, Problems, str. 56.

¹² O teh poskusih gl. Hughes, *History*, str. 765–766.

¹³ Carmel, Problems, str. 56.

¹⁴ Bertier de Sauvigny, Cerkev v času restavracije, str. 275.

¹⁵ Več o njem gl. McQueeney, *Holy Waters of Charleston*.

¹⁶ Bertier de Sauvigny, Cerkev v času restavracije, str. 275–276.

¹⁷ Carmel, Problems, str. 57–58.

¹⁸ Bishop Louis DuBourg: <https://www.bishopdubourg.org/apps/pages/BishopDuBourg> (30. 4. 2021).

¹⁹ Archbishop DuBourg: <http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bdubourg.html> (30. 4. 2021).

Škof Louis William Valentine DuBourg (1766–1833)
(wikipedia).

si je zagotovil nekaj lazaristov, med njimi tudi očeta Felixa de Andreisa (1778–1820), za svojo škofijo pa mu je uspelo pridobiti tudi očeta Josepha Rosatija (1789–1843), bodočega naslednika na škofovskem položaju. DuBourg je v tej službi uspešno misijonaril po Evropi, zlasti po Franciji. Kakor piše Irena Marković, je tam svoja prizadevanja predstavil »francoskemu dvoru in kralju Ludviku XVIII.«.²⁰ V resnici je bil novi škof pri tem tako zelo uspešen, da mu je francoski vladar za vrnitev v Ameriko dal na razpolago vojno ladjo *Caravane*. Nanjo se je DuBourg vkrcal 1. julija 1817, na krovu pa je bilo še 31 misijonarjev – pet duhovnikov in 26 mladih, ki so si izbrali bodisi duhovniški poklic bodisi službo laičkih bratov v posameznih redovnih skupnostih. Ob vrnitvi v Ameriko je del te skupine ostal v Annapolisu, del pa je s škofom DuBourgom odšel v Baltimore, kjer so jih prisrčno sprejeli.²¹

V domači škofiji so se težave v času škofove odsotnosti le še kopičile. DuBourg je ocenil, da v New Orleansu razmere niso primerne zanj, zato je svoj sedež prestavil v St. Louis, Missouri, kamor je prispel januarja 1818.²² Kaj kmalu je pokazal svoje organizacijske sposobnosti in začel z gradnjo cerkva; med drugim cerkve sv. Ludvika, ki je pozneje postala katedrala nove nadškofije St. Louis. Posebno pozornost

je škof, kakor že poprej, želel posvetiti izobraževanju domače duhovščine, zaradi česar je ustanovil semenišče. Poleg tega se je lotil ustanavljanja šol, kar je večkrat zaupal različnim redovnim skupnostim, ki jih je vabil v svojo škofijo. Povabil je tudi jezuite; ti so že leta 1818 ustanovili kolegij, ki je pozneje prerasel v še danes delujočo univerzo (Saint Louis University). Življenje v škofiji je počasi vse bolj oživljalo, krepilo se je tudi misijonsko delo; zanj pa je še vedno primanjkovalo delavcev v Gospodovem vinogradu.²³ Nič čudnega torej, da je bil sicer uspešni, vendar precej dobrodušni in večkrat naivni škof DuBourg vesel vsakega, ki je potrkal na vrata in izrazil željo, da bi postal duhovnik – toliko bolj, če je bil že poprej deležen teološke izobrazbe. In zdelo se je, da je takšen pravi kandidat Angelo Inglesi, ki se je jeseni 1819 pojavil v škofiji.

»Grof Inglesi« – obetajoči novomašnik

Mladi Inglesi je svojo prvo predstavitev zaupal Giovanniju L. L. Moniju, italijansko govorečemu župniku pri katedrali Notre-Dame v New Orleansu. Inglesi mu je povedal, da prihaja iz Rima, kjer sta njegov oče grof in brat švedska veleposlanika pri Svetem sedežu. Omenil je tudi bogatega strica, kanonika, ki je svoje bogastvo obljubil nečaku, ki pa ne sme postati duhovnik. Ta zahteva pa v njem ni okrnila močne poklicanosti za duhovnika. Pojasnil je, da je iz Spodnje Kanade do New Orleansa pripotoval z namenom, da bi se srečal s škofom DuBourgom, o katerem je slišal že toliko dobrega. Res se je kmalu zatem podal v St. Louis, kjer je s svojim nastopom in laskanjem, za katerega škof ni bil nedovzeten, tega čisto prevzel.²⁴ Nič čudnega, da je o tem nadobudnem mladeniču DuBourg že kmalu pisal prijatelju, misijonarju in škofu Simonu Wiliamu Brutéu (1779–1839), ter ga podrobno predstavil. V enem od pisem je škof med drugim omenil, da je grof Inglesi star 26 let, poln darov in širokega znanja, predvsem poznavanja sveta in znanja treh jezikov: latinskega, francoskega in angleškega. Izpostavil je še njegovo predanost in skromnost ter navedel, da je del študija teologije celo že opravil. Škof je o Inglesiju še zapisal, da je tja prispel po šestletnem potovanju po svetu zaradi družinskih okoliščin in da se je že nameraval vrniti v Rim, ko je izvedel za težavne razmere v škofiji ter se odločil, da ostane in se ponudi v službo. Zato se je škof odločil, naj tu dokonča študij.²⁵

Navdušenja nad Angelom niso skrivali niti v semenišču niti nekateri duhovniki, ki so delovali v St. Louisu. DuBourg je bil odločen, da bo mladeniča čim prej posvetil v duhovnika, študije pa bo opravil

²⁰ Marković, Leopoldinina ustanova, str. 664.

²¹ Clarke, *Deceased Bishops*, vol. 1, str. 221.

²² Carmel, *Problems*, str. 59.

²³ Bishop Louis DuBourg: <https://www.bishopdubourg.org/apps/pages/BishopDuBourg> (30. 4. 2021).

²⁴ Codignola, Angelo Inglesi, str. 194.

²⁵ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 572.

pri njem. Slabe tri mesece pozneje, za božič 1819, je Angelo Inglesi že prejel nižje redove in postal subdiakon. Diakon je postal dan pred mašniškim posvečenjem, ki ga je 20. marca 1820 prejel po rokah svojega škofa. Novo mašo je Inglesi daroval dan pozneje.²⁶ To hitenje s posvečenjem pa je izjemno presenetilo in vznemirilo duhovščino v škofiji, saj škof ni sledil ustaljenim postopkom; tako o kandidatu ni zbral niti potrebnih pričevanj in dokazil, recimo mnenja Inglesijevega domačega župnika, niti krstnega lista.²⁷

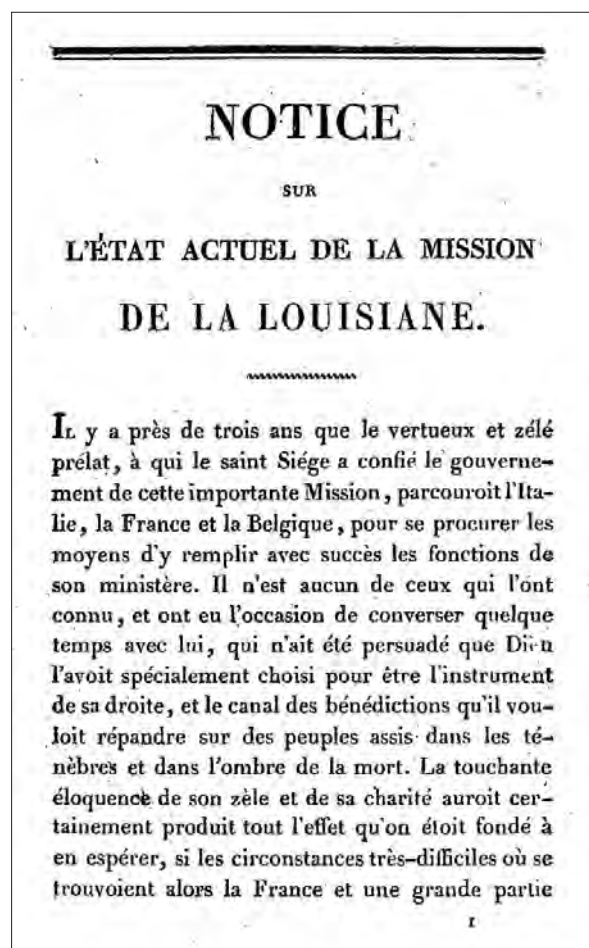
Škofovo navdušenje nad Inglesijem je bilo tolikšno, da je DuBourg mladega klerika po posvetitvi poslal v Rim in Evropo, v želji da bi ponovil njegovo uspešno akcijo zbiranja sredstev in pridobivanja novih sodelavcev za škofijo.²⁸ Toda škof je šel še dlje, saj je v Inglesiju videl že svojega škofa pomočnika (koadjutorja).²⁹ O tej ideji je že spomladi 1821 pisal prefektu kongregacije, kardinalu Francescu Fontani (1750–1822), pozneje pa, ne da bi počakal na odgovor, je v Rim pisal še enkrat in prosil, naj mladega kandidata posvetijo v škofa, ko bo po njegovem naročilu prispel v večno mesto. Kljub temu navdušenju je DuBourg postal zaskrbljen, saj se je zavedal, da je prekoračil in kršil navodila papeža Inocenca XII. iz leta 1694, ki so za bodočega škofovskega kandidata zahtevala desetletno rezidenčnost. Inglesi tega pogoja še zdaleč ni izpolnjeval, prav tako pa so se pojavili dvomi o pravilnosti postopka posvetitve oziroma nepreverjanja listin ob njegovi posvetitvi. Zato je DuBourg v zvezi s tem pisal kongregaciji, ji zastavil vprašanja in prosil rešitve.³⁰ Kakor je ustrezno ocenila že škofova biografinja Anabelle Melville, se zdi malo verjetno, da bi še kateri škof prej ali pozneje imel toliko zaupanja v mladega moža, ki ga je poznal le dobrih osem mesecev.³¹

Inglesi je po prvi sveti daritvi odpotoval proti New Orleansu, kjer je bil približno mesec dni. V tem času je navduševal tamkajšnje duhovnike in vernike. Celo izkušeni škofov generalni vikar v New Orleansu Bertrand Martial (pribl. 1770–1832), ki je pozneje veliko prispeval k odkrivanju Inglesijeve resnične osebnosti, je bil tedaj navdušen nad mladim mašnikom. Zdi se, da je bil mladenič privlačne zunanosti in odličnih manir ter da je s svojimi govorniški spretnostmi in šarmom očaral vse. Po mesecu dni je prek Baltimora odpotoval do New Yorka, od koder ga je pot vodila v Evropo. DuBourg mu je pred pričetkom poti izročil potrebna pisma in dopise, ki jih je odnesel v Rim.³² Poleg škofovih pisem in naročil je Inglesi s seboj odnesel pisma takrat že hudo bolnega duhovnika Felixa

de Andreisa – tudi ta je v svojih zadnjih pismih prejemnikom poročal o mladem duhovniku, prinašalcu pisem.³³

Inglesijev misijon po evropskih dvorih

Angelo Inglesi je odpotoval proti Franciji 29. junija 1820 in prispel v Bordeaux sredi avgusta tega leta. S tem se je začel njegov evropski misijon zbiranja sredstev med bogatimi darovalci za svojo škofijo. Toda najprej je bil gost škofovega brata in njegove družine v Bordeauxu. Tam je prebival od 15. avgusta do 19. septembra,³⁴ nato pa se je odpravil proti Toulousu in Montpellierju, od tam pa v Lyon, kjer je bil posebej toplo sprejet s strani skupnosti posvečenih laikov in klerikov, ki je tam delovala. Novembra je bil, kakor je poročalo tedanje časopisje, že v Parizu, kjer mu je takratni francoski kralj Ludvik XVIII. (vladal

Naslovna stran poročila o aktualnem stanju misijonov v Louisiani iz leta 1820.

²⁶ Prav tam, str. 574.

²⁷ Codignola, Angelo Inglesi, str. 194–195.

²⁸ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 573–574.

²⁹ Carmel, *Problems*, str. 61.

³⁰ Codignola, Angelo Inglesi, str. 195.

³¹ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 575.

³² Codignola, Angelo Inglesi, str. 195–196.

³³ Prim. Rybolt, *Frontier Missionary*, str. 322, 358, 364, 365, 367, 426. Dostopno tudi na: <https://core.ac.uk/download/pdf/232977209.pdf> (28. 4. 2021).

³⁴ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 575–576.

v letih 1814–1824) naklonil posebno avdienco³⁵ ter mu ponudil nekatere slike in druga darila za cerkve v Louisiani. Tudi misijonska dejavnost zbiranja sredstev je ugodno potekala. V začetku leta 1821, natančneje, že ob prazniku sv. Treh kraljev, se je precej dam iz visokega plemstva zavzelo za ameriškega misijonarja in darovalo svoja sredstva.³⁶ Duhovnik Felicite de La Mennais (1782–1854) je bil navdušen nad DuBourgovim varovancem in potekom misijona: »Tu smo videli g. Inglesija, ki je dobro opravil svoje poslanstvo za misijon v Louisiani.«³⁷ Ob tej priložnosti je v Parizu izšlo poročilo o aktualnem stanju v škofiji oziroma na misijonskem področju z naslovom: *Notice Sur L'état Actuel de La Mission de La Louisiane* (Paris 1820).³⁸

Posebno nabirko je misijonarju Inglesiju ob koncu januarja 1821 pomagal organizirati sloviti jezuitski pridigar Nicholas T. MacCarthy, bolj znan kot abbé de Levignac (1769–1833). Tri družine – Montmorency, Rochefoucauld in Cayla – so prispevale 30.000 frankov v ta namen.³⁹ O vseh teh uspehih so poročali takratni časopisi in novice so zašle tudi na ono stran Atlantika, kjer si DuBourg takšnega uspeha ni mogel niti predstavljati. Upravičeno se mu je zdelo, da je izbral najboljšega za to nalogo.

Februarja 1821 je bil Inglesi še vedno v Parizu, kjer ga je 17. februarja, pred njegovim odhodom v Rim, še enkrat sprejel Ludvik XVIII. A ta obisk se je zavlekel, saj je Inglesi nekaj dni pozneje prav iz Pariza pisal svojemu škofu DuBourgu, da je odšel v nemško govoreče dežele. Najprej se je znašel na nizozemskem dvoru, kjer se je srečal s tamkajšnjim vladarjem Viljemom I. (1772–1843). Toda Inglesi je zaslutil, da bi na poti do Rima lahko pridobil še več gmotnih sredstev, še posebej če bi se odpravil v Ljubljano, kjer so na kongresu sestankovale kronane glave.⁴⁰

Misijonar v ozračju ljubljanskega kongresa 1821

Evropski časopisi so v prvih mesecih leta 1821 že poročali o delovanju misijonarja, zato ne prese- neča, da je o njegovem prihodu v kongresno mesto poročal tudi *Laibacher Zeitung*. 27. marca je bilo v 25. številki zapisano, da je že 22. marca v Ljubljano pri- spel: »Herr Angelo Inglesie, kathol. Priester, von New York.«⁴¹ Čeravno je priimek v časopisju zapisan neko- liko napačno (*Inglesie*) in je to najbrž vplivalo na Tav- čarjevo poimenovanje junaka v njegovem delu, je šlo za misijonarja iz one strani Atlantika. »Prikazal se je

nad vodorjem ljubljanskega kongresa. Prišel je bogve od kod,« je o Inglesiju zapisal Tavčar.⁴² Zda sicer točno vemo, od kod je prišel, vendar pa ljubljanski viri iz ti- stega časa o njegovi nastanitvi molčijo.⁴³ Tavčar je li- terarnega junaka nastanil pri frančiškanih: »Stanoval je pri očetih frančiškanih in komaj je bil dober teden v Ljubljani, že so vedle pobožne ženice, da je prišel k fran- čiškanih 'svetnik', ki spi na golih deskah, ki ne pije vina in ki bode prejkone tudi čudeže delal.« Dunajski poli- cijski sezname pa razkrivajo, da je ta »svetnik ljublan- skega kongresa« v resnici bival v gostilni »Pri Deteli«, ki je stala za frančiškanskim samostanom (Kapucin- sko predmestje 10, pozneje Miklošičeva cesta 1).⁴⁴

Že ob prihodu se je Inglesi srečal z nekateri- mi vidnejšimi predstavniki političnega dogajanja v Ljubljani. Dnevniški zapis diplomata Friedricha von Gentza (1764–1832), na katerega je opozarjal že Tavčar, z dne 22. marca namreč poroča: »Besuch von einem würdigen Missionair in Louisiana, Abbe Inglesie. Mit ihm bei Fürst Metternich gegessen.«⁴⁵ Tako je bil Inglesi že kar takoj vpeljan v visoko družbo. Če se je tako hitro predstavil politikom, naj bi se potem, ka- kor piše Tavčar, ta »würdiger Missionair« v Ljubljani dokaj hitro predstavil tudi ljubljanskemu občinstvu, in sicer z nemško pridigo v stolnici.⁴⁶ Doslej znani podatki o njegovem znanju jezikov Tavčarjev opis postavljajo v svet literature in svobode ustvarjalca knjižnega dela, saj Inglesi, kot kaže, ni znal nemškega jezika. Prav tako doslej ni bilo mogoče najti dodatnih informacij, ki bi potrdile, da se je za misijonarja po škofovem naročilu posebej zavzel ljubljanski prošt Jurij Gollmayer (1755–1822).⁴⁷ Sklepali pa bi lahko, da se je Inglesi res seznanil z ljubljansko duhovščino in predstavniki škofije. Toda kdaj, kje in s kom – o tem doslej pregledano arhivsko gradivo molči.

Zato pa zanesljivo drži, da je misijonar Inglesi tudi v Ljubljani opravljal nabirko med plemstvom in ljudstvom. Presenetljivo je, da o ameriškem misijo- narju v dnevniku Henrika Coste ne najdemo nobene notice.⁴⁸ Friedrich von Gentz je o misijonarju po- ročal svojemu prijatelju Josephu Antonu von Pilatu (1782–1865). V pismu z dne 25. marca je zapisal, da se je pred nekaj dnevi v Ljubljani znašel misijonar Inglesi. Edini namen tega misijonarja iz Louisiane je zbirati sredstva za izboljšanje ustanov, ki jih je usta- novil tamkajšnji škof, in razmer v Louisiani. V ta na- men je iz Pariza prispel tudi v Ljubljano. S seboj je za

³⁵ Prim. *L'Ami de la religion et du Roi: Journal ecclésiastique, po- litique et littéraire*, Nr. 657, 25. 11. 1820, str. 56: »M. l' abbé Inglesie«.

³⁶ Codignola, Angelo Inglesi, str. 197.

³⁷ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 576.

³⁸ Prim. *Notice Sur L'état Actuel de La Mission de La Louisiane*: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k57744289/f4.item.texteImage> (20. 4. 2021).

³⁹ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 576.

⁴⁰ Codignola, Angelo Inglesi, str. 198.

⁴¹ *Laibacher Zeitung*, 27. 3. 1821, str. 104.

⁴² Tavčar, *Izza kongresa*, str. 46.

⁴³ Za opravljeno raziskovanje v ZAL glede tega vprašanja se iskreno zahvaljujem dr. Barbari Žabota.

⁴⁴ Tavčar, *Izza kongresa*, str. 47; HHStA, Hausarchiv, Hofrei- sen, Karton 47: Listen der in Laibach angekommenen Frem- den; Fabjančič, *Knjiga biš*, 5. del: *Kapucinsko predmestje*. Za podatek iz dunajskega arhiva se zahvaljujem Luki Ručigaju.

⁴⁵ Gentz, *Tagebücher*, vol. 2, str. 400; Tavčar, *Izza kongresa*, str. 46.

⁴⁶ Tavčar, *Izza kongresa*, str. 47.

⁴⁷ Prav tam.

⁴⁸ Prim. Holz in Costa, *Ljubljanski kongres 1821*.

Vojška parada na Kongresnem trgu v Ljubljani (wikipedia).

Gentza prinesel pismo Friedricha Christiana Ludwiga grofa Senffta von Pilsacha (1774–1853), ki je od leta 1817 živel v Parizu. Priporočen je bil tudi knezu, ki ga je povabil na obed. V pismu je Gentz o Inglesiju med drugim še zapisal: »Ta mož je star okoli 30 let, čedne postave in plemenitega obraza in mu ni videti, da bi bil njegov rodni kraj pri izlivu Missourija v Mississipi in da se bo kmalu tja vrnil.«⁴⁹ Prijatelju je poslal tudi brošuro o razmerah v Louisiani, ki jo je dobil od Inglesija, in pismo zaključil z besedami, da je v »tako brezbožnih in nizkotnih časih, kot so ti«, posebej dragoceno videti majhno število mož, ki »se zdijo pripadniki drugega sveta in boljšega časa in ki si brez skrbi zaradi zločinov, pod katerimi je podlegla Evropa, prizadevajo širiti Božje kraljestvo v oddaljenih koncih sveta«.⁵⁰ Če je v omenjenem pismu Gentz podal Angelov opis in omenil srečanje, za katero v dnevniku beremo, da je do njega prišlo pri knezu Klemensu Wenzlu Metternichu (1773–1859),⁵¹ pa prav iz diplomatovih dnevniškihotic izvemo o preostalih srečanjih med Gentzem in misijonarjem iz Amerike.

Z Inglesijem se je med drugim pogovarjal prav na dan, ko je diplomat pisal prijatelju Pilatu na Dunaj.⁵²

Do srečanja med njima je prišlo še 7. in 9. aprila. Na ta dan se je Inglesi Gentzu prišel posebej zahvaliti za uspešno izvedeno nabirko na ljubljanskem kongresu, pri kateri sta z večjimi gmotnimi sredstvi sodelovala tudi ruski in avstrijski vladar: »Vsak od cesarjev mu je podaril po 20.000 fr. in briljanten prstan.«⁵³ To pa bi lahko pomenilo, da je bil morda deležen tudi audience pri vladarjih. Kot zanimivost velja omeniti, da naj bi prav misijonarjevo pričevanje o misijonskem delu avstrijskemu cesarju Francu odločilno vplivalo na poznejši nastanek Leopoldinine ustanove na Dunaju. Irena Marković je v svojem prispevku zmotno navedla, da je to na kongresu storil sam škof DuBourg,⁵⁴ v resnici pa je lahko o misijonih v ZDA takrat s cesarjem govoril le »DuBourgov misijonar« Angelo Inglesi. Se je res srečal s cesarjem? Seznam audience nam pove, da je ameriškega misijonarja vladar res sprejel, in sicer kar dvakrat. Prvič je bil Inglesi pri cesarju Francu 27. marca, drugič pa ga je cesar

⁴⁹ Mendelssohn-Bartholdy, *Briefe*, vol. 2, str. 54–55.

⁵⁰ Prav tam.

⁵¹ Prim. Gentz, *Tagebücher*, str. 400; Tavčar, *Izza kongresa*, str. 46.

⁵² Gentz, *Tagebücher*, str. 401.

⁵³ Gentz, *Tagebücher*, str. 405; Tavčar, *Izza kongresa*, str. 46, 354.

⁵⁴ Prim. Marković, Leopoldinina ustanova, str. 665.

sprejel 13. aprila.⁵⁵ Pogovori med njima sicer niso znani in v cesarjevem dnevniku ni nobene notice o misijonarju Inglesiju, zanesljivo pa je, da so ameriškega misijonarja vladarji in pomembne osebnosti v Ljubljani sprejeli in bogato obdarovali.⁵⁶

Uspeh nabirk v Ljubljani

Tavčar je o Inglesijevem uspešnem nabiranju sredstev na ljubljanskem kongresu med drugim zapisal: »*Povsod je imel obsejane svoje njivice, na katerih mu je sililo žito v rumeno klasje. A ravno tiste dni je imel mož svojo žetev in lepa vsota denarja se je nabrala v lakomni njegovi malhi. Naš svetnik, ki je pri očetih frančiškanih spal na golih deskah, ki je pri njih navadno se redil ob ričetu in vodeni jubi, naš svetnik je v ljubljanskem zraku vidno dobro uspeval. Skoraj se je smelo trditi o njem: ni spal, ni jedel skoraj, a vzlic temu se je redil, da se je na okroglo razvijal na vseh delih svojega telesa. Pač se je izpremenil v tem, da ni več kazal temnega in nesrečnega obraza kakor pri svojem prvem nastopu v Ljubljani. Sedaj mu je kraljeval sladek smehljaj na licu, prav kakor bi gledal pred sabo odprta nebeska vrata. Bržkone pa je imel pred svojim duhom neprestano tiste zlate cekine, s katerimi sta ga bila obsula avstrijski cesar in ruski imperator!*«⁵⁷

V tej uspešni žetvi rumenega klasja, če si izposodimo Tavčarja, je na seznamu darovalcev za misijone poleg avstrijskega cesarja in ruskega carja mogoče najti še nekatere druge udeležence ljubljanskega kongresa. Tudi sam knez Metternich je za misijone daroval 2184 goldinarjev; isti znesek pa so darovali še člani ruske delegacije, kot denimo generalmajor, princ Nikita Grigorjevič Volkonskij (1781–1844), general Fedor Petrovič Uvarov (1769–1824) in diplomat, grof Jurij Aleksandrovič Golovkin (1762–1846), med darovalci pa sta bila tudi grof Karl Robert Nesselrode (1780–1862) ter njegov sodelavec grof Ioannis Antonios Kapodistrias (1776–1831). Tolikšna sredstva so darovali tudi drugi zastopniki, med katerimi najdemo pruskega predstavnika Friedricha W. Ludwiga von Krusemarcka (1767–1822), pripadnika generalitete, grofa Ignaza Franza Hardegga (1782–1848), in ne nazadnje samega Gentza. Na seznamu je med darovalci zapisan tudi ljubljanski škof Avguštin Gruber (1763–1835),⁵⁸ ki je prispeval toliko kot vsi ostali – 2184 goldinarjev.⁵⁹ Zanimivo bi bilo izvedeti, kako uspešen je bil Inglesi pri pridobi-

vanju darov od ljubljanskih plemiških družin, duhovščine in preprostega ljudstva.

Inglesi v Rimu

Iz Ljubljane je Inglesi 18. aprila krenil proti Rimu. O tem odhodu prav tako najdemo zabeležko v ljubljanskem časopisu, kjer piše: »*Herr Angelus Inglese, Priester, nach Rom.*«⁶⁰ O njegovem uspešnem delu in nameravani poti v Rim je poročalo evropsko časopisje,⁶¹ kar je Inglesi ustrezno izkoristil in se na poti do večnega mesta ustavljal na pomembnejših dvorih; od dvora velikega vojvode v Toskani do obiska pri vojvodinji Luce Mariji Luizi. Povsod je imel precej uspeha, saj je pridobil znatna sredstva. 30. aprila je Inglesi naposled le prispel v Rim in tudi tam požel veliko pozornosti. Oddal je pisma, ki so mu jih zaupali škof in prijatelji. Že takoj je tega mladega misijonarja želel srečati tudi papež Pij VII.

Inglesijevo ustno poročilo o razmerah v Združenih državah je bilo precej zanimivo za kardinale in kongregacijo. V njem je, zanimivo, namigoval na neučinkovitost škofa v New Yorku in menil, da bi moral biti zato škof John Connolly (1750–1825)⁶² odpoklican v Rim. Še bolj pa se je Inglesi razgovoril o svoji škofiji in škofu DuBourgu ter morebitnem nasledniku. Glede na to, da je v to škofijo prihajalo vse več priseljencev iz Italije, Francije in Španije, je predlagal, da bi bil škofov naslednik francoskih ali italijanskih korenin, ter tako, kakor piše Codignola, namigoval na lastno imenovanje. Pri tem je izpostavljal, da bi moral novi škof imeti osebne izkušnje z misijonarskim delom, poznati bi moral kraje, ljudi in običaje ter znati varovati tamkajšnjo skupnost.⁶³ Inglesi najbrž ni vedel, da je za njegovo imenovanje prosil prav njegov predstojnik v enem od pisem, ki jih je oddal kongregaciji. Toda če so na prvo škofovo pismo in prošnjo za *sanatio* glede posvečenja odgovorili pozitivno,⁶⁴ o imenovanju za škofa koadjutorja⁶⁵ komaj posvečenega duhovnika niso želeli niti slišati.⁶⁶

Kljub temu je prisotnost mladega ameriškega misijonarja vzbudila zanimanje za misijone med mladimi študenti teologije.⁶⁷ Res naj bi si Inglesi posebej prizadeval pridobiti nove kandidate za misijone, a presenetljivo je, da ob svojem nastopu ni takoj iskal stikov z jezuitskim redom. Škof DuBourg je namreč

⁵⁵ Prim. AT ÖStA, HHStA, Hausarchiv, Hofreisen, Karton 47: Audienz-Listen 1821. – Za posredovani seznam se zahvaljujem Luki Ručigaju.

⁵⁶ Prim. Melville, *Louis William DuBourg*, str. 577.

⁵⁷ Tavčar, *Izza kongresa*, str. 246.

⁵⁸ O škofu Gruberju in njegovem morebitnem srečanju z ameriškim misijonarjem ni mogoče najti besede v sicer odlični študiji Petra Unkelbacha (prim. Unkelbach, *Augustin Gruber*).

⁵⁹ Za posredovane podatke o darovalcih se iskreno zahvaljujem gospodu prof. dr. Luci Codignoli.

⁶⁰ *Laibacher Zeitung*, št. 33, 24. 4. 1821, str. 140: »Abgereiset den 18. April«.

⁶¹ Prim. *Lepziger Zeitung*, št. 97, 17. 5. 1821, str. 1202: »Der Abbate Inglesi«.

⁶² Kratek prispevek o škofu gl. https://www.dom.edu/sites/default/files/pdfs/about/McGreal/McGreal_Vol_1_Chap3_Profile_Connolly.pdf (28. 4. 2021).

⁶³ Codignola, *Angelo Inglesi*, str. 198–199.

⁶⁴ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 580.

⁶⁵ Pismo škofa DuBourga in pojasnilo o tej nameri je objavljeno v: Holweck, *Contribution*, str. 30–31.

⁶⁶ Codignola, *Angelo Inglesi*, str. 199.

⁶⁷ Prav tam.

posebej računal na njegov vpliv. To svojo namero je v pismu z dne 24. februarja 1821 zaupal kardinalu Fontani in ga prosil za pomoč njegovemu varovancu pri novačenju kandidatov.⁶⁸ Toda Inglesi se v začetku maja ni znašel pri jezuitskem generalu in sploh se ves mesec, na začudenje presenečenje mnogih, kot kaže, ni posebej trudil, da bi prišlo do srečanja z njim.⁶⁹ Si je pa zato v tem času še vedno prizadeval zbirati sredstva. 4. avgusta 1821 mu jih je poslal tudi papež Pij VII., posebno donacijo mu je namenil tudi državni tajnik, kardinal Ercole Consalvi (1757–1824). Nato je Inglesi v tej misiji odpotoval še v Neapelj, kjer pa na dvoru – tudi spričo finančnih težav kraljestva – ni imel takšnega finančnega uspeha; je pa zato našel nekaj morebitnih kandidatov za odhod v misijone.⁷⁰

Inglesijeva afera v Rimu

Po obisku Neaplja se je Inglesi septembra vrnil v Rim, kjer je z neprimernim vedenjem zakuhal afero, ki je močno načela njegov ugled. Mladi misijonar, ki je bil v DeBourgovem pismu kardinalu predstavljen kot človek, ki poseduje »občudovanja vredne zglede kreposti«, ⁷¹ je tedaj pričel kazati drugačno, precej bolj temačno osebnost. Njegovo resnično podobo so postopoma razkrivala še poročila rimske policije. Na ta poročila, povezana z afero in obnašanjem misijonarja, so postali pozorni v vrhu Cerkve. Kardinal Fontana je o nastalih razmerah kaj kmalu obvestil državnega tajnika Consalvija. Ta se s sodbami ni želel prenašati in je podrobno preiskavo zaupal rimskemu guvernerju, kardinalu Tommasu Bernettiju (1779–1852). Dva meseca pozneje je kardinal Consalvi prejel guvernerjevo poročilo o septembrski aferi, do katere je prišlo v stanovanju g. Perreta, uslužbenca v pisarni bankirja Marina Torlonia, kjer se je Inglesi po vrnitvi iz Neaplja naselil. Soproga bančnega uslužbenca je bila na dokaj slabem glasu, saj je slovela kot mojstrica zapeljevanja, kar je pritegnilo tudi misijonarja. Inglesi naj bi dami celo grozil, da bo v primeru njenega upiranja soprogu razkril seznam njenih nekdanih ljubimcev. »V noči na 3. september je mož zalotil ženo z Inglesijem v postelji, ko sta bila oba še oblečena. Ko je preganjal Inglesija iz stanovanja, se je nezvesta žena zatekla na varno k prijatelju. Prepričanje je bilo tako glasno, da so ga slišali vsi sosede.« Zakonca naj bi se po poročilu, ki ga še navaja Codignola, po posredovanju bankirja Torlonia pozneje pobotala.⁷²

Presenetljivo je, da je Inglesi skušal to afero obrniti sebi v prid. Pred predstojniki se je skušal opravičevati s tem, da je bil v vsej zgodbi pravzaprav sam žrtev zarote obeh zakoncev. Bančni uslužbenec Perret je namreč vedel, da Inglesi v banki hrani znatna

sredstva, zbrana za misijone. Z izsiljevanjem naj bi si tako zakonca skušala pridobiti 10.000 skudov. Toda njegov zagovor je bil v Rimu zaman; prepovedali so mu uporabljati naziv misijonarja in vsaka misel na napredovanje je zanj posledaj postala le še sen.⁷³ O tej aferi so začeli svoje vlade obveščati tudi veleposlaniki, Rim pa je na Inglesija še posebej opozoril nuncija v Parizu in na Dunaju ter ju pozval, naj preprečita vsakršne morebitne nove nabirke v Franciji in habsburškem imperiju.⁷⁴ Ob tem se postavlja vprašanje, ali ni bil Gentzov aprilski dnevniški zapis o misijonarjevi prevari (»Žal pa jih ni znal koristno potrošiti in nas je po vsej človeški pameti sramotno prevaral«)⁷⁵ v resnici naknadno dopisan prav na osnovi takšnih veleposlanikovih poročil, ki so odstirala Inglesijeve rimske avanture. O njih namreč aprila 1821 še ni bilo nič slišati. Precej nenavadno bi bilo, da bi bil diplomat Gentz že sredi aprila obveščen o misijonarjevih nečednostih in ne bi posvaril drugih dvorov.

22. septembra 1821 so Inglesijevo zadevo obravnavali v Sveti kongregaciji za širjenje vere in državnemu tajniku priporočali, naj Inglesija pošlje nazaj v Louisiano. O dogodkih naj obvesti njegovega škofa, že zbrana sredstva naj bodo zasežena, vsakršno nadaljnje zbiranje sredstev pa prepovedano. Tistega dne je kardinal Consalvi res že pisal škofu DuBourgu o

Elza Kastl Obereigner: Friedrich Gentz
(akvarel, 10,5 x 8,5 cm) (hrani: Angelika Hribar)

⁶⁸ Prim. Hughes, *History*, str. 1013.

⁶⁹ Prav tam, str. 1014.

⁷⁰ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 580.

⁷¹ Codignola, Angelo Inglesi, str. 366, op. 23.

⁷² Prav tam, str. 200–201.

⁷³ Prav tam.

⁷⁴ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 580.

⁷⁵ Prim. Tavčar, *Izza kongresa*, str. 46, 353.

njegovem varovancu in vsem, kar se je dogodilo, mišleč, da je to poslednja afeta mladega duhovnika.⁷⁶

Iz afere v afero

Angelo Inglesi, še včeraj ugleden mož, ki so mu darovali mnogi, se je znašel v luči dvomov in govoric, vse njegovo delo pa je bilo sedaj omadeževano. Presemetljivo je to dvojnost osebnosti misijonarja v svojem literarnem delu opisal tudi Tavčar.⁷⁷ Meteorskemu vzponu ameriškega misijonarja je sledil hud padec, h kateremu pa je s svojim nadaljnjim življenjskim slogom izdatno pripomogel sam. Inglesi se je po opisani aferi v zgodnji jeseni 1821 odpravil iz Rima in se znašel v Umbriji, kjer je povzročal nove škandale. Poročila o njih so se kopičila na mizah rimskih oblasti. Tako je bil opažen, kako je živel v »slogu bogataša« in zapravljal sredstva, namenjena za misijone. Eden teh očitkov je bil, da je naročil izdelavo svojega portreta in bronaste skulpture Laokoonta, kar naj bi stalo celo premoženje. A obtožbe so postajale vse hujše; »ameriškega misijonarja« niso videli le plesati v družbi »lahkih žensk«, pač pa so postajale glasne govorice o njegovih ljubezenskih podvigih, vrednih Casanove. O enem takšnih podvigov je poročal škof Città della Pieve. Luca Codignola o tem piše: »Po besedah škofa Giuliana Mamija je Inglesi zapeljal njegovo lastno soročnico Mario Bianchi ter jo nato neuspešno skušal poročiti z nekim Laudatijem iz Peruggie. To mu ni uspelo, mu je pa zato uspelo dogovoriti poroko zanj z nekim Felicem Polidorjem iz majhne vasi Paciano. V ta namen mu je obljubil doto v višini 1000 skudov; a ko je mož spoznal, da je žena noseča, je grozil, da bo ubil sebe in nesrečno žensko.«⁷⁸ O teh škandalih so veleposlaniki obveščali svoje vlade, a pošta je takrat včasih potovala prepočasi.

Po Evropi

Po avanturah v Umbriji se je Inglesi odpravil proti Franciji, na svoji poti pa spet obiskal nekatera vojvodstva, Toskano in Piemont, ter nabral še nekaj dobrin (na primer knjige, oblačila itd.), ki jih je pozneje poslal v New Orleans. Februarja 1822 je v Torinu skušal izpričati svoje misijonske aktivnosti in dal v ta namen ponatisniti novo, dopolnjeno verzijo o stanju v Louisiani, k čemur je dodal še seznam vseh darovalcev za misijon⁷⁹ v Louisiani. Ta je na prvi pogled zares impresiven in priča o Inglesijevi sposobnosti zbiranja sredstev. Nekaj sredstev je prejel tudi v Torinu ter bil deležen posebnih sprejemov pri vladarskih družinah. Poleg tega mu je uspelo nagovoriti še nekaj mladih semeniščnikov za pot v misijone. Iz

Italije se je odpravil v Lyon, kamor je prispel 6. marca 1822. A to pot, kakor piše Codignola, ga je njegov »zlovešči sloves« že prehitel. Duhovniki so bili že obveščeni, naj misijonarju ne zaupajo.⁸⁰ Prav v Lyonu je bil Inglesi udeležen pri ustanovitvi Družbe za širjenje vere,⁸¹ za katero je bila zaslužna Pauline Marie Jaricot (1799–1862).⁸²

V Lyonu je za misijone nagovoril še tri mlade, da so se pridružili skupinici tistih iz Piemonta. Kljub temu pa tudi mladi niso prezrli nenavadnega obnašanja ameriškega misijonarja, kar je povzročalo vse več dvomov o njem in njegovi poklicnosti. Sicer drži, da je nato te kandidate poslal v ZDA, kamor so prispeli 11. julija 1822.⁸³ A z njimi so se prek poročil in pisem ter osebnih pričevanj posameznikov vendarle prebijale tudi novice o Inglesijevih avanturah in življenjskem slogu. Med poročili so bila tudi pisma škofovega brata, ki ga je – bolj kot usoda zbranih finančnih sredstev – vznemirjalo Inglesijevo neprimerno vedenje.⁸⁴

Odkrivanje resnične identitete »misijonarja«

Poročila o Inglesiju so se le še množila in bodisi prek uradnih dopisov bodisi po zasebnih poteh končno prispela v ZDA, kjer so vzbujala skrb pri sodelavcih škofa DuBourga. A škof je bil sprva še prepričan, da je vse to le plod podtikanj. K temu je prispeval tudi Inglesi s svojimi pismi, v katerih je škofa prepričeval, da je bil v aferi žrtev in da ga črnijo zlobni jeziki.⁸⁵ DuBourgovi duhovniški sobratje so torej vedeli, da bo škofa, ki je še vedno verjel v Inglesija in v to, da bo postal njegov koadjutor, sila težko prepričati o nasprotnem, navzlic poročilom, ki so prihajala iz Rima. Že ob prvih govoricah je nanje postal pozoren izkušeni generalni vikar New Orleansa Bertrand Martial (1770–1832), ki je želel odkriti skrivnostno preteklost »grofa Inglesija«. Kdo je ta mladenič in kako je mogoče, da bi mož, ki mu je škof zaupal, to zaupanje sedaj tako izrabil? V številnih pismih prijateljem v Rim je poizvedoval o Inglesiju, o njem je podrobno izprašal tudi prihajajoče nove kandidate.⁸⁶ Ti naj bi vikarju poročali tudi o neverjetni Inglesijevi »smoli«, saj naj bi ga večkrat oropali, prišleki pa niso pozabili omeniti tudi misijonarjevega obnašanja in prestižnih oblačil ter drugih epizod, ki so vznemirjale ne le Rim, pač pa tudi Pariz.⁸⁷ Generalnega vikarja je z vsako novo zgodbo in novim poročilom bolj in bolj zanimala Inglesijeva preteklost. Pri tem mu je izdatno pomagalo srečanje z detroitskim duhovnikom Phi-

⁷⁶ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 580.

⁷⁷ Prim. Tavčar, *Izza kongresa*, str. 177–178.

⁷⁸ Codignola, Angelo Inglesi, str. 201.

⁷⁹ Za del tega seznama gl. Holweck, *Contribution*, str. 33.

⁸⁰ Codignola, Angelo Inglesi, str. 202–203.

⁸¹ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 583–584.

⁸² Prim. Marković, Leopoldinina ustanova, str. 664–665.

⁸³ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 588.

⁸⁴ Codignola, Angelo Inglesi, str. 203–205.

⁸⁵ Prim. Melville, *Louis William DuBourg*, str. 580, 586, 588.

⁸⁶ Codignola, Angelo Inglesi, str. 196.

⁸⁷ Melville, *Louis William DuBourg*, str. 589.

Joseph-Octave Plessis (1763–1825), nadškof Quebeca
(http://www.biographi.ca/fr/bio/plessis_joseph_octave_6F.html)

lippom Janvierjem, ki je septembra 1822 v New Orleans pospremil skupino kanadskih uršulink. Ob tem se je razkrilo nekaj novih zgodb iz Inglesijevega življenja, povezanih z njegovim življenjem v Quebecu in tamkajšnjim poskusom, kako priti do duhovništva pri nadškofu Josephu-Octave Plessisu (1763–1825). Duhovnik Janvier je generalnemu vikarju Martialu namreč poročal, da je mož s priimkom Inglesi nekaj let prebival v njihovi škofiji.⁸⁸ O teh informacijah je generalni vikar poročal prijatelju v Rim in zapisal, da je Inglesi prispel v Kanado kot tajnik novega guvernerja, vojvode Richmonda, pozneje pa postal vojak. Kot takšen se je predstavil nadškofu Plessisu, češ da je subdiakon in ima željo postati duhovnik. Nadškof ni bil tako nagle narave in mu je podal instrukcije, ki pa mladeniča očitno niso zadovoljile. Tako je postal komedijant, se celo poročil in osem mesecev prebival s svojo soprogo, potem pa izginil.⁸⁹

Generalni vikar Martial je o tem odkritju takoj poročal Svetemu sedežu, za nadaljnje informacije pa se je obrnil naravnost na nadškofa Plessisa in ga prosil, naj mu posreduje vso dokumentarno gradivo o Inglesiju, da bi se zares odkrila vsa njegova preteklost. Izkazalo se je, da Angelo Inglesi ni bil ne grof ne sorodnik švedskih veleposlanikov pri Svetem sedežu, pač pa avanturist italijanskih korenin, ki je svojo sre-

čo v duhovniškem stanu poprej res poskušal najti že v Quebecu.⁹⁰ Iz vseh doslej zbranih podatkov je po sodbi Codignole mogoče reči, da je Angelo Inglesi najverjetneje izhajal iz Perugie in da se je rodil okoli leta 1795.⁹¹ Po lastnih navedbah je pet let študiral v tamkajšnjem škofjskem semenišču (1802–1807?). Krožile so govorice, kakor navaja Codignola, da naj bi bil Inglesi pobegnil pred vojaško službo v Napoleonovi vojski in v Quebec prispel julija 1818. Toda v resnici je Inglesi, kakor je dognal že nadškof Plessis, na kanadska tla prvokrat stopil štiri leta poprej v vojaški uniformi britanske vojske, s slabim znanjem angleščine. Leta 1815 je sklenil zakonsko zvezo pred prezbiterjanskim pastorjem, ko se je poročil s šest let starejšo katoličanko Marie-Anne Morin. Res pa je, da je Inglesi že kmalu po prihodu v Quebec iskal stike s tamkajšnjim škofom in mu predstavil svojo življenjsko pot. Omenil je šolanje v Italiji in prejem subdiakonata, ki pa ga zaradi izgubljenih dokumentov ne more dokazati. Pohvalil se je še, da je bil v vojaški službi z Napoleonom pri Moskvi, od tam se je vrnil do Leipziga, kjer je služil kot prevajalec, pozneje pa se je priključil britanski vojski in naposled prišel v Kanado. Plessis ni bil lahkoveren, čeprav ga ni zanimala vojaška služba, pač pa zgodba o prejetem subdiakonatu. Sum se je škofu še povečal, ko je Inglesija povabil k spovedi, a jo je ta zavrnil. Je pa škof ob obisku Rima pri oblasteh v Perugii res poskušal izvedeti kaj več o njem, a pri tem ni bil uspešen.

Kmalu po tem poskusu vstopa v semenišče se je Inglesi poročil, se pozneje neuspešno trudil poročiti še z drugo žensko ter vmes postal komedijant in vinski trgovec. Tri leta pozneje, leta 1818, je izginil iz Kanade, za seboj pa pustil soprogo in dolgove.⁹² Nič čudnega torej, da je bil nadškof Plessis nadvse presenečen, ko je izvedel, kje in v kakšni vlogi se je spet prikazal ta mož! O vsem tem je oktobra 1822 pisal škofu DuBourgu, mu nanizal vse informacije in jih podkrepil z dokumenti. To pismo je bilo, skupaj z informacijami iz Rima, ključno, da je DuBourg naposled sprevidel svojo zmoto. Tako je Inglesi takrat dokončno izgubil njegovo podporo.⁹³

Inglesijev zaton

Angelo Inglesi se je v Združene države vrnil šele

⁹⁰ Codignola, Angelo Inglesi, str. 196.

⁹¹ Leto rojstva Codignola korigira glede na nasprotujoče si podatke, ki jih je mogoče najti v različnih arhivih in opisih, podanih s strani različnih oseb. Sklicuje se na podatke iz poročne knjige, ko Inglesi, kakor meni avtor, ni imel posebnih razlogov, da bi utajil ali dodal kakšno leto. Zato kot najverjetnejše leto rojstva omenja leto 1795. Pri tem Codignola ne pozabi opozoriti tudi na alternativne možnosti, ki Inglesijevo rojstno leto pomaknejo še nekoliko nazaj; po nekaterih virih v leto 1792, glede na navedbo starosti ob njegovi smrti v časopisnih noticah pa v leto 1788 (prim. Codignola, Angelo Inglesi, str. 363, op. 5).

⁹² Codignola, Angelo Inglesi, str. 192–193.

⁹³ Prav tam, str. 204.

⁸⁸ Codignola, Angelo Inglesi, str. 196.

⁸⁹ Melville, Louis William DuBourg, str. 590.

At Port au Prince, on the 13th ult. after an illness of four days, of the yellow fever, the Rev. ANGELO INGLESII, late of this city, aged about 37 years.

Obvestilo o Inglesijevi smrti – izsek iz časopisa Aurora and Franklin Gazette, 8. julij 1825, str. 2.

Za posredovano številko časopisa se zahvaljujem prof. dr. Johnu Deaku.

1. avgusta 1823, ko se je znašel v Filadelfiji in se zapletel v tamkajšnjo t. i. »Hoganovo shizmo«, imenovano po irskem duhovniku Williamu Hoganu (približno 1780–1850), ki ga je škof Henry Conwell leta 1820 ekskomuniciral. Tudi v tej shizmi ter sporu med škofom in župnikom je pomembno vlogo igral župnijski upravni odbor (*trustees*). Že dva dni po prihodu je Inglesi maševal v cerkvi sv. Jožefa. Tamkajšnji predstavniki odbora so bili nad njim navdušeni, zato so predlagali, naj Hogana nadomesti prav Inglesi. Toda o tem v škofiji niso želeli niti slišati, škofa Conwella pa je o Inglesiju pisno posvaril tudi njegov dovčrajšnji zaščitnik DuBourg. Inglesi je kljub temu poskušal na svoj način priti do obetajoče se službe in je v ta namen svojega škofa prosil za odpust iz škofije. Prav ta prošnja je dodatno prilila olja na ogenj, zato je DuBourg oktobra 1823 sestavil posebno okrožnico, s katero je ameriške škofose posvaril pred Angelom Inglesijem. Toda okrožnica se je konec leta znašla v časopisju, zaradi česar je Inglesi terjal pojasnila od škofa in mu grozil s sodiščem. A DuBourg se ni dal preplašiti, še pred koncem leta 1823 je na Inglesijevo poizvedbo in prošnjo tudi iz Rima prišlo jasno sporočilo, da na župnijo ali pastoralno službo Inglesi ne more upati, saj ni vreden duhovniške službe; še več, naročili so mu, naj se vrne v Evropo in se umakne pred svetom. Istočasno so generalnega vikarja Filadelfije obvestili, da je bil nad Inglesijem izrečen interdikt. Njegova zvezda je torej kljub njegovim poznejšim vztrajnim pisnim poskusom, objavam v medijih ter pamfletom dokončno zašla.⁹⁴ Še več, mož se je znašel pred novimi obtožbami in škandalom s poročeno žensko, zaradi česar je končal celo v ječi. Po izpustitvi iz zaporja je konec marca 1825 izginil iz teh krajev, zadnjo novico o njem pa je bilo mogoče najti v časopisju, ki je poleti 1825 poročalo, da je junija svoje življenje za posledicami rumene mrzlice sklenil v Port-Au Princeu na Haitiju.⁹⁵

Namesto sklepa

Življenje Angela Inglesija je bilo viharo. V desetih letih je ta »svetnik ljubljanskega kongresa«, ki se je predstavljal kot potomec plemiške družine, s svo-

jim nastopom, privlačnostjo in »svetništvom« prepričal mnoge – od škofa DuBourga do kronanih glav, ki jih je srečeval na dvorih ali na ljubljanskem kongresu. Iz vojaške službe je izredno hitro prešel med duhovnike, si pridobil popolno škofovo zaupanje in bil celo predlagan za mesto škofa. Kot misijonar je po Evropi uspešno zbiral sredstva, vendar ne bomo nikoli dokončno vedeli, koliko jih je v resnici zbral. Deležen je bil visokih časti, obedoval je z visokimi diplomati in knezi, a naposled zaradi škandalov nizko padel. Zaradi njega in njegovih avantur je bilo prelitega mnogo črnila in prav gotovo tudi marsikatera solza. Slednje je še najbolj prelival škof DuBourg, saj si niti v sanjah ni predstavljal, da bi mu lahko njegov varovanec zakuhal takšno ponižanje. Škof se je čutil krivega, zaradi česar je Sveti sedež večkrat prosil, naj ga razreši zaupane mu službe. Četudi so ga v Rimu skušali potolažiti in so mu, denimo, že leta 1824 za škofa koadjutorja postavili zvestega Josepha Rosatija,⁹⁶ to DuBourga ni pomirilo. Leta 1825 mu je Sveti sedež zaupal še službo apostolskega vikarja Mississippija, a tudi to ni bilo dovolj. Prav tega leta se je v enem od pisem med drugim zahvalil papežu za tolažilne besede in spet izpostavil boleče dogodke: »Priznam pa, da je globoko v mojem srcu zapicena puščica, ki je zarita tako globoko, da jo bo le stežka mogoče izpuliti. Zaradi tega torej – ko sem ravnal preveč predrzno, ko so bile spregledane odredbe premodrih kanonskih pravil, ko sem prehitro položil roke na nevrednega moža, iz česar je potem izšlo pobujšanje za katoliški svet, in ko sem tako sporočil tisti greh in sramoto – nimam miru in sem osovražen sam pred seboj. To ne vpliva le na škofovsko službo, marveč celo na življenje samo. /.../«⁹⁷

DuBourg torej ni mogel preboleti ponižanja, ki mu ga je povzročil njegov varovanec Inglesi. Naposled je tudi zaradi tega odstopil ter se leta 1826 vrnil v Francijo, kjer je kmalu nato postal škof Montaubana, leta 1833 pa je bil imenovan za nadškofa Besančona. Tam ni deloval dolgo, saj je zaradi bolezni že 12. decembra 1833 sklenil svojo življenjsko pot.⁹⁸ Škof DuBourg si je za škofovsko geslo izbral pomenljive besede iz Visoke pesmi: »Lilija med trnjem« (Vp 2,2). A če je bil škof mehak kakor lilija, tudi trnja na njegovi poti ni manjkalo. Najbolj boleč trn pa je bil za škofa Angelo Inglesi, »svetnik ljubljanskega kongresa«, o katerem bi Tavčar – ob poznavanju navedenega – gotovo pisal še vse bolj ostro, kot je.

⁹⁶ Prim. Carmel, Problems, str. 63–72.

⁹⁷ Holweck, Contribution, str. 15–16. Za prevod se iskreno zahvaljujem br. Janu Dominiku Bogataju.

⁹⁸ Clarke, Deceased Bishops, str. 236–238.

⁹⁴ Melville, Louis William DuBourg, str. 598–600.

⁹⁵ Codignola, Angelo Inglesi, str. 210.

VIRI IN LITERATURA

ARHIVSKI VIRI

AT ÖStA, HHStA – Österreichisches Staatsarchiv,
Haus-, Hof- und Staatsarchiv
Hausarchiv, Hofreisen, Karton 47
Audienz-Listen 1821.
Listen der in Laibach angekommenen Fremden

ČASOPISI

Aurora and Frankline Gazette, 1825.
L' Ami de la religion et du Roi: Journal ecclésiastique, politique et littéraire, 1820.
Laibacher Zeitung, 1821.
Leipziger Zeitung, 1821.

LITERATURA

Bertier de Sauvigny, Guillaume de: Cerkev v času restavracije. V: *Zgodovina Cerkve 4*. Ljubljana: Družina, 1999, str. 177–338.
Carmel, Mary: Problems of William Louis DuBourg. *Louisiana History: The Journal of the Louisiana Historical Association*, 1963, vol. 4, št. 1, str. 55–72.
Clarke, Richard H.: *Deceased Bishops of the Catholic Church in the United States*, vol. 1. New York: P. O' Shea, 1872.
Codignola, Luca: Angelo Inglesi. The Ultimate Scoundrel Priest, c. 1795–1825; v: Codignola, Luca: *Blurred Nationalities across the North Atlantic: Traders, Priests and Their Kin travelling between North America and the Italian Peninsula, 1763–1864*. Toronto: University of Toronto Press, 2019.
Fabjančič, Vladislav: *Knjiga ljubljanskih hiš in njih stanovalcev*; 5. del: *Kapucinsko predmestje*. Ljubljana, 1940–1943 (tipkopis).
Gentz von, Friedrich: *Tagebücher von Friedrich von Gentz*, vol. 2. Leipzig: Leipzig Brockhaus, 1873.
Holweck, Frederick G.: Contribution to the »Inglesi Affair«. *St. Louis Catholic historical review* 4–5, 1922–1923, str. 14–39.
Holz, Eva in Costa, Henrik: *Ljubljanski kongres 1821*. Ljubljana: Nova revija, 1997.
Hughes, Thomas: *History of the Society of Jesus in North America*, vol. 2. Bedford: Applewood Books, 2009.
Marković, Irena: Leopoldinina ustanova na Dunaju. *Bogoslovni vestnik* 76, 2016, št. 3–4, str. 663–674.
McQueeney, W. Thomas: *Holy Waters of Charleston: The Compelling Influence of Bishop John England and Father Joseph L. O'Brien*. South Carolina: The History Press, 2015.
Melville, Anabelle M.: *Louis William DuBourg: Bishop of Louisiana and the Floridas, Bishop of Mont-*

auban, and Archbishop of Besançon, 1766–1833, vol. 2. Chicago: Loyola University Press, 1986.
Mendelssohn-Bartholdy, Karl: *Briefe von Friedrich von Gentz an Pilat: Ein Beitrag zur Geschichte Deutschlands im XIX. Jahrhundert*, vol. 2. Leipzig: F.C.W. Vogel, 1868.
Rybolt, John E.: *Frontier Missionary: Felix de Andreis (1778–1820). Correspondence and Historical Writings*. Chicago: Vincentian Studies Institute, 2005 (Vincentian Studies Institute Monographs, 3) (dostopno tudi na: <https://core.ac.uk/download/pdf/232977209.pdf>).
Tavčar, Ivan: *Izza kongresa*. Ljubljana: Galia, 2012.
Tavčar, Ivan: *Zbrano delo*; 5. knjiga: *Izza kongresa* (ur. Marja Boršnik). Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1955.
Unkelbach, Peter: *Augustin Gruber (1763–1835). Katechet, Staatsbeamter, Bischof und Metropolit im josephinischen Österreich*. Limburg, Salzburg: Erzbischöfliches Konsistorialarchiv Salzburg, 1999.

SPLETNI VIRI

Bishop DuBourg High School:
<https://www.bishoppdubourg.org/apps/pages/BishopDuBourg>
Catholic Hierarchy:
<http://www.catholic-hierarchy.org/bishop/bdubourg.html>
Gallica: Notice Sur L'état Actuel de La Mission de La Louisiane: <https://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k57744289/f4.item.texteImage>
John Connolly, Bishop of New York: https://www.dom.edu/sites/default/files/pdfs/about/McGreal/McGreal_Vol_1_1_Chap3_Profile_Connolly.pdf
Wikipedia:
https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_William_Valentine_DuBourg

S U M M A R Y

»The saint of the Ljubljana Congress«. Bits and pieces on the abbé Angelo Inglesi (ca. 1795–1825)

The article outlines the life path of the adventurer Angelo Inglesi (ca. 1795–1825), the true image of

the »saint of the Ljubljana Congress«, as described by Ivan Tavčar in his historical novel *Izza kongresa*. The missionary Angelo Inglesi originated from Italy. After serving in the army for a while, he set out to Canada, more specifically to Quebec, where he wished to enter the seminary without credentials, claiming that he had already carried out a part of his theological studies in his hometown Perugia. Because the bishop did not believe him, Inglesi's life veered in a completely different direction, and in 1818 every trace of him was lost. A year later, a man with this surname appeared in New Orleans, gaining the sympathy of Bishop Louis William DuBourg (1766–1833), who ordained him a priest and even saw him as his successor. He sent the young Inglesi to Europe to raise much-needed funds and recruit new missionaries.

In Europe, Inglesi charmed many with his ways and successfully raised financial resources. He also arrived in Ljubljana, where some members of the Congress dug deep into their pockets, among them also the Russian and Austrian rulers. From Ljubljana, the path led him to Rome, where he was received with ceremony, but his life and behaviour were becoming less and less appropriate to his clerical status. His involvement in several different affairs in Italy caused him to fall into disfavour, which ultimately led to the discovery of his hidden past in Canada and the United States of America. The life course of the missionary Angelo Inglesi ended in 1825 in Haiti, while the revelation of his identity and deception also affected bishop DuBourg, who eventually renounced the diocese.

ISSN 0023-4923 (tiskana izdaja)
ISSN 2670-6865 (spletna izdaja)